

54. Csárdaszállás, Hanzély-tanya
(MRT 10. k. 4/21.)

(Békés megye) **Sza; A; M-Á**

Leletmentésre a Gyoma és Mezőberény közötti ivóvíz-vezeték építése miatt került sor. A költségeket a gyomai önkormányzat fedezte.

Ennek során 18 sírt és három gödröt tártunk fel. 12 sír avar kori, s több fülkesír is volt köztük. Az késő avar leletanyagban gyöngyök, fülbevalók, orsógomb, vascsat, bronzcsövecske, bronzcsat, vaskés valamint állatcsontok voltak. A 10²-11. századi sírokban vas-kést, S-végű hajkarikát találtunk.

Néhány sír korát nem tudtuk meghatározni.

A gödrökben szarmata kori kerámiatöredékeket találtunk.

GYUCHA ATTILA – LISKA ANDRÁS – MEDGYESI PÁL

55. Csárdaszállás, Szeglet-dűlő, Névtelen halom (MRT 10. k. 4/39. lh.)

(Békés megye) **Sza**

A lelőhelyen végzett leletmentésre a Gyoma és Mezőberény közötti ivóvíz-vezeték építése miatt került sor. A költségeket a gyomai önkormányzat fedezte.

A feltárás során négy szarmata kori gödör részletét bontottuk ki. A leletanyagban kerámiatöredékek és állatcsontok voltak.

GYUCHA ATTILA – LISKA ANDRÁS – MEDGYESI PÁL

56. Csárdaszállás, Szent János-halom
(MRT 10. k. 4/19. lh.)

(Békés megye) **Szk**

1998. április 8–17-én valamint június 25-én leletmentést végeztünk a lelőhelyen. A leletmentésre a Gyoma és Mezőberény közötti ivóvíz-vezeték építése miatt került sor.

A leletmentés során nyolc szkíta gödröt és két sírt tártunk fel. A sírokban nem volt melléklet, a gödrökben kerámiatöredékek és állatcsontok voltak.

GYUCHA ATTILA – LISKA ANDRÁS – MEDGYESI PÁL

57. Csárdaszállás, Vasútállomás
(MRT 10. k. 4/44. lh.)

(Békés megye) **Sza**

1998. május 7. és június 11. között leletmentést végeztünk a lelőhelyen. A leletmentésre a Gyoma és Mezőberény közötti ivóvíz-vezeték építése miatt került sor.

A feltárás során egy kérdéses korú, talán szarmata, melléklet nélküli bolygatott sírt és egy szarmata telep gödreit valamint egy árkát tártuk fel. A gödrökben kerámiatöredékek, állatcsontok voltak.

GYUCHA ATTILA – LISKA ANDRÁS – MEDGYESI PÁL

58. Csárdaszállás, Vitális-halom mellett
(MRT 10. k. 4/23. lh.)

(Békés megye) **Á**

1998. május 25-én leletmentést végeztünk a lelőhelyen. A feltárásra a Gyoma és Mezőberény közötti ivóvíz-vezeték építése miatt került sor. Egyetlen, valószínűleg Árpád-kori gödör részletét bontottuk ki. A gödörben nem volt leletanyag, korát a felszínen gyűjtött kerámiatöredékek jelzik.

GYUCHA ATTILA – LISKA ANDRÁS – MEDGYESI PÁL

59. Csengersima, Határátkelő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **B; Sza; A**

1998. szeptemberében kezdtük el a jövőbeni határállomás területén a leletmentő ásatást. A feltárás megközelítőleg 5 ha-os területet érint, amiből mintegy 0,5 ha-t kutattunk át idáig. A munkák során több, mint 200 objektumot tártunk fel. A lelőhely egy KÉK-NyDNy irányú (a II. József korabeli térképen Egre pataként szerepelő) vízfolyás két partján húzódik végig. Három különböző korszakban telepedtek meg ezen a területen. Legkorábbiak a felsőszőcsi kultúra hulladékgödreire és háza. Több gödörben igen gazdag leletanyag volt (pl. bronzhorog, csontnyelű bronztű is került elő belőlük.)

A következő – és valószínűleg a legnépesebb csoport – a császárkorban, valamikor az 1–2. században alapított itt falut. Kerámia anyagában túlsúlyban vannak a Przeworsk elemek, de dák és szarmata formák is előfordulnak. Több épületet feltártunk ebből az időszakból. Az egyikben kis öntőtégelyek (?) sorát, egy másikban faragott kőlap töredékét találtuk. Utoljára a 8–9. században telepedtek le a területen. Ezt az időszakot csak kilenc kisebb-nagyobb hulladék gödör képviseli. Az ásatást 1999-ben is folytatjuk.

Részt vettek: Bocz Péter régésztechnikus és Mester Andrea gyűjteménykezelő.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

60. Csongrád, Sertéstelep

A részletes jelentést lásd a 25–36. oldalon.

(Csongrád megye) **B; Á**

TÓTH KATALIN

61. Csorna, Bükkhegy

(Győr-Moson-Sopron megye) **Á**

A MOL Csorna – Kapuvár gázvezetéké nyomvonalában középkori település felszíni szórványait találtuk meg (ekkor még „Csorna – vasúttól Ny-ra” elnevezéssel). A kivitelezés során mintegy 200 métert humuszoltattunk le, de csak egyetlen objektumot találtunk – egy aknakemencét, az új nyomvonal 24,252 és 24,254

km szelvényében. Az objektum az Árpád-korra keltezhető.

TOMKA PÉTER

62. Csorna, Csapásföldek

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő; Á; Kö

A Csorna – Kapuvár gázvezeték 22–23 km szelvénye között az előzetes terepbejárás során a felszínen szórvaanyagosan őskori és Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A csőfektetés földmunkálatainak megkezdésekor kihumuszolt 300 m hosszú kutatóárokban több ÉNy-DK irányú árkot és néhány szabályos kerek gödröt figyeltünk meg. Betöltésük és a kis számú kerámialelet alapján ezek a középkorhoz tatozhattak.

M. EGRY ILDIKÓ

63. Csorna, Gázelosztó állomás

(Győr-Moson-Sopron megye) U; Á

A MOL Csorna – Kapuvár gázvezetékének létesítése során, az 1997-es feltárásokhoz csatlakozva feltártuk a vezeték nyomvonalát a gázfáklyától Ny felé (52–105. objektumok, a feltárt terület 1100 m².)

A középkori falu objektumai alatt újabb humuszréteg feküdt, ami alatt neolit telepjelenségeket sikerült megfigyelni. 18 objektum biztosan, további 4 valószínűleg a Dunántúli Vonaldíszes Kultúra idejéből származik, nagyjából tárológödrök, valamint hamus, paticsal kevert betöltésű, kerámialeletekben gazdag hulladékgödrök.

Az Árpád-kori falut a telkek végében vágtuk át, ez magyarázza a 10 db, részben elágazó, elkanyarodó, egymást keresztező árkok jelenlétét. Egy cölöpszerkezettű, részben földbe mélyített gazdasági épület, egy kút, 11 gödör (köztük keskeny, mély árokszerű is) valamint 8 elszórtan jelentkező cölöplyuk egészítette ki eddigi ismereteinket. Egy „jelenség” állatjáratnak bizonyult. A leletanyagra jellemzőek a különböző (gyakran díszített oldalú) cserépbogrács töredékek, kisebb-nagyobb fazékdarabok (meglepően sok és archaikus díszítéssel). A tavalyi leleteknél idősebbeknek tűnnek, 11–12. századi keltezést sugallnak.

M. EGRY ILDIKÓ – TOMKA PÉTER

64. Csorna, Kisméhtöltés

(Győr-Moson-Sopron megye) R6

A MOL Csorna – Kapuvár között épülő gázvezetékének 20+700-tól 20+740 közötti szakaszán római kori településnyomokat találtunk. A település maga mintegy 150 méteren követhető a felszínen, a gázcsőárok irányára merőlegesen, K-i oldalán egykori patakmeder határolja. Területén fémkeresővel néhány 4.

századi pénzt találtunk. A feltárás során 12 objektumot észleltünk, ezek többnyire sekély, egyenes aljú gödrök (anyagnyerők). Találtunk egy kutat is, amelyet sajnos a magas talajvíz miatt nem tudtunk teljesen kibontani. A leletmentés legfontosabb eredménye egy fazekas kemence feltárása volt. A kisméretű, kerek kemence rostélyát helyben meghagyott központi tömb tartotta (vesszőlenyomatos darabjai a tűztérbe zuhantak). A tüzelőtérben sok hasonló, kihajló peremű szürke fazék töredéke feküdt. A kemence szája ovális munkagödörbe nyílt. A leletanyagból néhány fémmázás edénytöredéket, az említett fazekakat, a kút betöltéséből Rajna-vidéki horpasztott oldalú edény töredéket érdemes megemlíteni. A fazekas telep a 4. századra keltezhető.

SZÖNYI ESZTER

65. Csorna, Mocsári-dűlő

(Győr-Moson-Sopron megye) A

A MOL Csorna–Kapuvár nagyközényomású gázvezetékének nyomvonalán a 23,500 és 23,700 km szelvény között a felszínen avar kori edénytöredéket találtunk. Egy avar kori települést sikerült 10 m szélességben és 145 m hosszan átvágnunk. 49 objektum került elő, köztük egy félig földbemélyített ház, megújított, felszámolt kőkemencével, két kút, egy szabadban álló kenyérsütő kemence, árkok, gödrök, cölöphelyek. Sikerült több kis „kürtökemencét” (lepénysütő kemencét, nemegyszer a hozzájuk tartozó lepénysütő tálakkal együtt!) feltárni. Ez új jelenség a Kisalföld avar kori településein.

A nagyszámú kerámialelet késő avar kori (8. századi) keltezést indikál.

TOMKA PÉTER

66. Csókakő, Vár

(Fejér megye) Á; Kk; Kú

A felső vár erózióknak leginkább kitett területén folytatódtak a Fitz Jenő és Rosner Gyula korábbi feltárásait hitelesítő és kiegészítő, 1997-ben megkezdett munkálatok. A felső vár centrumát képező ciszterna körüli épületegyüttes újabb szakaszai kerültek napvilágra, többnyire a teljes lepusztulás előtti, végső fázisban (főként legalsó kősorok, sziklaágyba vésett alapozási sávok, habarcsos fallenyomatok formájában), de szerencsére még dokumentálhatóan. Ezek – néhány szerencsésen fennmaradt tanúfal-csonk és feltáratlanul maradt részfelületnek köszönhetően – időrendileg is jól értelmezhetőek voltak: a felső vár egészére nézve is döntő módosításokat és pontosítást teremtve az építési korszakok értékeléséhez.

Lényegi elemei a következőkben foglalhatók össze: